

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996 – XIV. 2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 „Дохід” – Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р. №290. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 14 грудня 1999 р. за №860/4153. 3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 18 „Будівельні контракти” – Затверджено Наказом міністерства фінансів України від 15 липня 1999 р. №324. 5. 4. Бутинець Ф.Ф., Давидюк Т.В. Бухгалтерський фінансовий облік. – Житомир, 2002. – 335 с. 6. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність. – К.: Алерта, 2006. – 1068 с. 7. Бухгалтерський облік в Україні / За ред. В. Лемішовського та Р. Хом'яка. – Львів: Нац. ун-т „Львівська політехніка”, Інтеллект-Захід, – 2007. – 1200 с.

Ю. Мерчук

Науковий керівник – канд. екон. наук, В.М. Чубай

ОПТИМІЗАЦІЯ ОПОДАТКУВАННЯ: СУТЬ ТА ШЛЯХИ ЗДІЙСНЕННЯ

Лише зовсім недавно у вітчизняній науковій літературі з'явилися нові терміни: “податкове планування”, “податковий менеджмент”, “оптимізація оподаткування”. Податкові органи і платники податків зайняли практично діаметральні позиції щодо питання про сутність цих термінів.

Податківці поєднали поняття “мінімізація податків”, “оптимізація оподаткування” з поняттям “ухилення від оподаткування”, а певні платники під оптимізацією оподаткування почали розуміти будь-які дії (законні та незаконні), спрямовані на скорочення платежів до бюджету.

Використовуючи наукову літературу зарубіжних авторів [1], а також деякі роботи вітчизняних фахівців [2], можна прийти до висновку про необхідність відокремлення понять “ухилення від оподаткування” та “оптимізація оподаткування”. При цьому ухилення від оподаткування – це дії платника, спрямовані на незаконне скорочення розміру своїх зобов'язань зі сплати податків (зокрема незаконне отримання бюджетного відшкодування з ПДВ тощо). А оптимізація оподаткування – це дії платника, спрямовані на зменшення власних податкових зобо-

в'язань, але за умови, що такі дії повністю відповідають чинному законодавству.

Отже, основним критерієм для поділу цих термінів є законність дій платників податків.

До того ж зрозумілою є і позиція податкових органів, для яких наслідки ухилення та оптимізації є однаковими – недонадходження коштів до бюджету. Через це і ставлення контролюючих органів до платників, які займаються оптимізацією, є практично таким, як і до платників, що ухиляються від оподаткування. І така позиція податківців не є чимось характерним тільки для України. Зокрема, управління справами непрямих податків Англії (HM Customs and Excise) вважає і ухилення від оподаткування, і оптимізацію незаконними діями платників податків. На думку англійських податківців, "оптимізація оподаткування (avoidance) – це шляхи, за допомогою яких уряд втрачає частину податкових надходжень, які повинні були бути сплачені до скарбниці держави" [1], а отже, недонадходження явно свідчать про незаконність дій платників (мається на увазі, що Законом про бюджет такі надходження були передбачені). Англійські науковці визначають оптимізацію оподаткування як планування податкових справ у такий спосіб, щоб отримати максимальні вигоди законно.

Якщо відмінність між ухиленням від оподаткування (зокрема ПДВ) та оптимізацією є, то як саме повинні діяти податкові органи у разі виявлення таких фактів? Для відповіді на це питання буде доречним звернутися до світового досвіду.

Як уже зазначалося, оптимізація оподаткування на відміну від ухилення є явищем цілком законним. Серед схем оптимізації сплати ПДВ, які застосовуються у світі, можна виділити такі:

1) здійснення передоплати платнику ПДВ за товари (послуги), які відносяться на валові витрати (собівартість виробництва) або підлягають амортизації;

2) придбання у платника ПДВ товарів (послуг), які відносяться на валові витрати (собівартість виробництва) або підлягають амортизації з оплатою в наступних податкових періодах;

3) продаж товарів іноземному покупцю (експорт), в операціях з яким застосовується знижена або 0 % ставка;

4) імпортування товарів через осіб, які мають пільги або не сплачують ПДВ при імпорті;

5) використання інших пільг, передбачених національним або міжнародним законодавством.

Необхідно зауважити, що зазначені вище схеми в певних ситуаціях будуть не оптимізацією, а ухиленням від сплати ПДВ. Наприклад, якщо постачальник не міг реалізувати зазначені в договорі товари чи послуги (не мав достатніх виробничих потужностей, ліцензій, дозволів, інших ресурсів тощо), а покупець (що здійснив передоплату) знав або повинен був знати про це, то у такому разі угода укладена “поза людське око” і має на меті винятково скорочення податкових зобов’язань покупця, а отже, здійснена передоплата не пов’язана з господарською діяльністю, а суму сплаченого ПДВ не можна відносити до складу податкового кредиту. Отже, у цьому разі здійснення передоплати є не оптимізацією, а ухиленням від оподаткування.

1. CCH VAT Briefing, Iss. 31, – Oct., 2003. 2. Боскін О. Навіщо платити більше? // Дебет-кредит. – 2001. – № 14.

Г. Підлужна

Науковий керівник – асист. А.І. Ясінська

ЗМІСТ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Зарубіжний досвід багатьох розвинутих країни Західної Європи та США свідчить про те, що питанню раціонального управління витратами приділяється велика увага з боку менеджерів та власників підприємств.

Постійні зміни в господарській діяльності підприємства вимагають змін у методах і формах управління ними. Обмеження ресурсів і досягнення запланованої ефективності потребують постійного зіставлення витрат і отриманих результатів. Ускладнюється управління господарською діяльністю підприємства ще й тим, що впродовж останніх років відбуваються інфляційні процеси, які не сприяють збільшенню прибутку. Прибуток підприємства досягається переважно не за рахунок зниження витрат на виробництво продукції, а за рахунок зростання